

HAMMER BAKKER

NATURGENOPRETNING I NORDJYLLAND

A.P. MØLLER FONDEN

Miljø- og
Fødevarerministeriet

10 km nord for Aalborg og Nørresundby ligger Hammer Bakker. Området er på cirka 2000 hektar og næsten cirkelrundt. Bakkerne kan ses langvejs fra, når man nærmer sig fra det omgivende flade landskab.

I kanten af bakkerne ligger de mindre bysamfund Vodskov, Vestbjerg og Grindsted. Når man færdes i bakkerne, oplever man et meget kuperet landskab med mange bakkepartier gennemskåret af stejle skrænter og kløfter.

Efter istiden - for ca. 10.000 år siden - var Hammer Bakker øer i et stort hav. Efter havet trak sig tilbage, blev området beboet, og den oprindelige naturskov blev gradvist fældet. I takt med skovfældningen bredte heder og overdrev sig, indtil bakkerne for ca. 100 år siden blev tilplantet med tæt nåleskov.

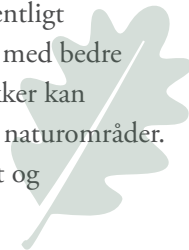
Nu skal naturen tilbage.

VELKOMMEN I HAMMER BAKKER

Hammer Bakker ligger cirka 10 km fra Aalborg og Nørresundby og rejser sig som en ø i det flade landskab. Området er enestående for Nordjylland og et spektakulært landskab i Danmark.

I bakkerne er der mulighed for at lave et af Danmarks mest markante naturgenopretningsprojekter, hvor de mørke og tætte nåletræsplantager omdannes til værdifuld natur. I en mosaik af fritvoksende løvskove og åbne landskaber med overdrev og heder kan den nordjyske natur igen få lov at udfolde sig.

Området har meget at byde på, hvis vi kan sikre naturen og en ordentligt naturpleje, samtidig med at området åbnes mere for offentligheden med bedre faciliteter til de besøgende. En ny vision for naturen i Hammer Bakker kan være med til at udvikle et af Danmarks flotteste og mest værdifulde naturområder. Og der kan skabes en unik ramme for at opleve naturen, landskabet og kulturhistorien.

A blue ink signature of Lauritz B. Holm-Nielsen.

LAURITZ B. HOLM-NIELSEN
Formand i Den Danske Naturfond

A blue ink signature of Ane Uggle.

ANE UGGLA
Formand i A. P. Møller Fonden

A blue ink signature of Thomas Kastrup-Larsen.

THOMAS KASTRUP-LARSEN
Borgmester i Aalborg Kommune

A blue ink signature of Jakob Ellemann-Jensen.

JAKOB ELLEMANN-JENSEN
Miljø- og Fødevareminister

A black ink signature of Eva Kullberg.

EVA KULLBERG
Formand i Dansk Botanisk Forening

POTENTIALER

I dag er hovedparten af bakkerne tilplantet med tæt nåleskov, som skjuler det smukke kuperede landskab, fortidsminder, kulturspor og udsigten ud til Kattegat, Rubjerg Knude og i syd Limfjorden og Aalborg by. Ved gradvist at afvikle en del af plantagerne og dermed åbne landskabet op - vil det storslåede nordjyske landskab atter kunne opleves i Hammer Bakker.

UNIK NATUR

I Hammer Bakker findes et spændende plante- og dyreliv. Bakkerne er blandt andet kendt for deres rige liv af sommerfugle. Men antallet af arter er samtidigt gået tilbage. Tidligere var Hammer Bakker levested for flere truede og sjældne arter. De nuværende nåletræsplantager rummer kun få levesteder for dyr og planter, men ved at skabe et mosaiklandskab af løvskov og åbne arealer vil den vilde natur atter kunne opnå fremgang.

HISTORIEN FREM I LYSET

Projektet vil fritlægge mange af de gravhøje, fortidsminder og kulturspor, som i dag ligger gemt i plantagerne. Besøgende vil få mulighed for at opleve bakkernes historiske og landskabelige værdier.

BYNÆRT FRILUFTSLIV

Nærheden til Aalborg og Nørresundby giver Hammer Bakker et stort frilufts-potentiale. Det kræver, at der investeres i gode faciliteter og formidling til de mange besøgende. Stier, der er farbare på alle tider af året, borde og bænke, hvor man kan nyde sin frokostkurv, bålpladser og primitiv overnatning for spejdere og andre friluftselskere. Der skal være noget at komme efter for alle.

Hønbær er sjælden og i tilbagegang i Danmark. Blomsten er en "falsk" blomst, da de iøjnefaldende hvide blade er særlige såkaldte højblade, mens de "rigtige" blomster sidder som sorte eller mørkeblå korn i midten. Hønbær foretrækker lysåbne voksesteder på fugtig, sur bund. Hammer Bakker kan blive et vigtigt levested for hønbær.

A photograph of a Red-backed Shrike (Luscinia sibilatrix) perched on a thick, moss-covered tree branch. The bird has a grey head, a black mask-like stripe through its eye, and a reddish-brown back. Its underparts are a pale, creamy white. The background is a soft-focus green, suggesting a forest or garden setting. The text "NATUREN I HAMMER BAKKER" is overlaid in the lower-left quadrant in a white serif font, with a thin horizontal line underneath it.

NATUREN I
HAMMER BAKKER

Hammer Bakker er i dag domineret af store områder med nåletræsplantager. Indtil 15-1600-tallet var bakkerne domineret af løvskov, men overudnyttelse og græsning betød, at skoven forsvandt, og bakkerne var i midten af 1800-tallet næsten uden skov, men med vidtstrakte heder og overdrev. I slutningen af 1800-tallet begyndte tilplantningen med nåleskov.

Spredt i bakkerne står i dag rester af løvskoven - mest bøg, der ofte er flerstammede, såkaldte røller fra fortidens stævningskov. Røller er et særligt nordjysk fænomen, hvor de oprindelige bøgetræer skyder nye skud fra stubben, når man har fældet et træ. Røllerne er spor efter de småkårsfolk, der indtil slutningen af 1800-tallet fældede til eget forbrug.

Der er også stadig arealer med lyng og overdrevsvegetation. Den næringsfattige jordbund giver en vegetation domineret af hedelyng og revling, men der findes også tyttebær, blåbær og hønsebær. Sjældne arter som lyng-star, guldblomme, krat-fladbælg, fåre-svingel, tormentil og hunde-viol findes også i området. Ved gradvist at fjerne nåletræsplantagerne vil vilkårene for disse og andre sjældne arter blive stærkt forbedret.

På grund af den stenede og sandede jord har Hammer Bakker ikke mange vådområder.

De få, der findes, er særprægede. Det gælder blandt andet moseområderne Pebermosen, Brødland Mose og Møgelmo-se. Her finder man kødædende planter som rundbladet soldug, vibefedt og blærerod.

Hammer Bakker er også kendt for sit rige liv af sommerfugle. Her yngler sjældne arter som brun pletvinge, moseperlemorsommerfugl, moserandøje, violetrandet ildfugl, isblåfugl og bølgeblåfugl. Flere af arterne er knyttet til skovlysninger og er derfor afhængige af et varieret landskab med en blanding af løvskov og lysåbne blomsterrige levesteder. Den type natur har været i stærk tilbagegang over hele landet, men projektet vil genskabe mange nye levesteder for de truede sommerfugle.

Almindelige arter som rådyr, ræv, grævling og egern findes selvfølgelig også talrigt i bakkerne, og området er en vigtig ynglelokalitet for mange skovfugle som duehøg, hvepsevåge, natugle, skovhornugle og grønspejtte. Et storstilet naturprojekt vil også gavne disse arter.

A photograph of a forest path with vibrant green foliage and sunlight filtering through the trees. The path is a narrow, light-colored trail that curves gently through a dense forest. The trees are tall and slender, with their branches and leaves creating a thick canopy overhead. Sunlight filters through the leaves, creating a dappled pattern of light and shadow on the path and the surrounding vegetation. The foliage is a bright, fresh green, suggesting a late spring or early summer setting. The overall atmosphere is peaceful and serene.

LEVENDE KULTURHISTORIE

Gennem tusindvis af år har mennesker sat deres spor i Hammer Bakkers kuperede landskab. Talrige gravhøje vidner om tidligere tiders storhed, ligesom gamle hulveje og skovdiger fortæller historier om, hvordan området er blevet brugt.

Hammer Bakker har en fortid som trafikknudepunkt, og "Den Kongelige Majestæts Alfarvej" gik gennem området. Her delte den gamle kongevej fra Aalborg sig i en gren mod Hjørring, som krydsede bakkerne fra tingstedet mod Hammer kirke, og en gren mod øst til Sæby. Kongevejene var oprindeligt anlagt for at sikre kongen - og kongens hær - fri færdsel i riget.

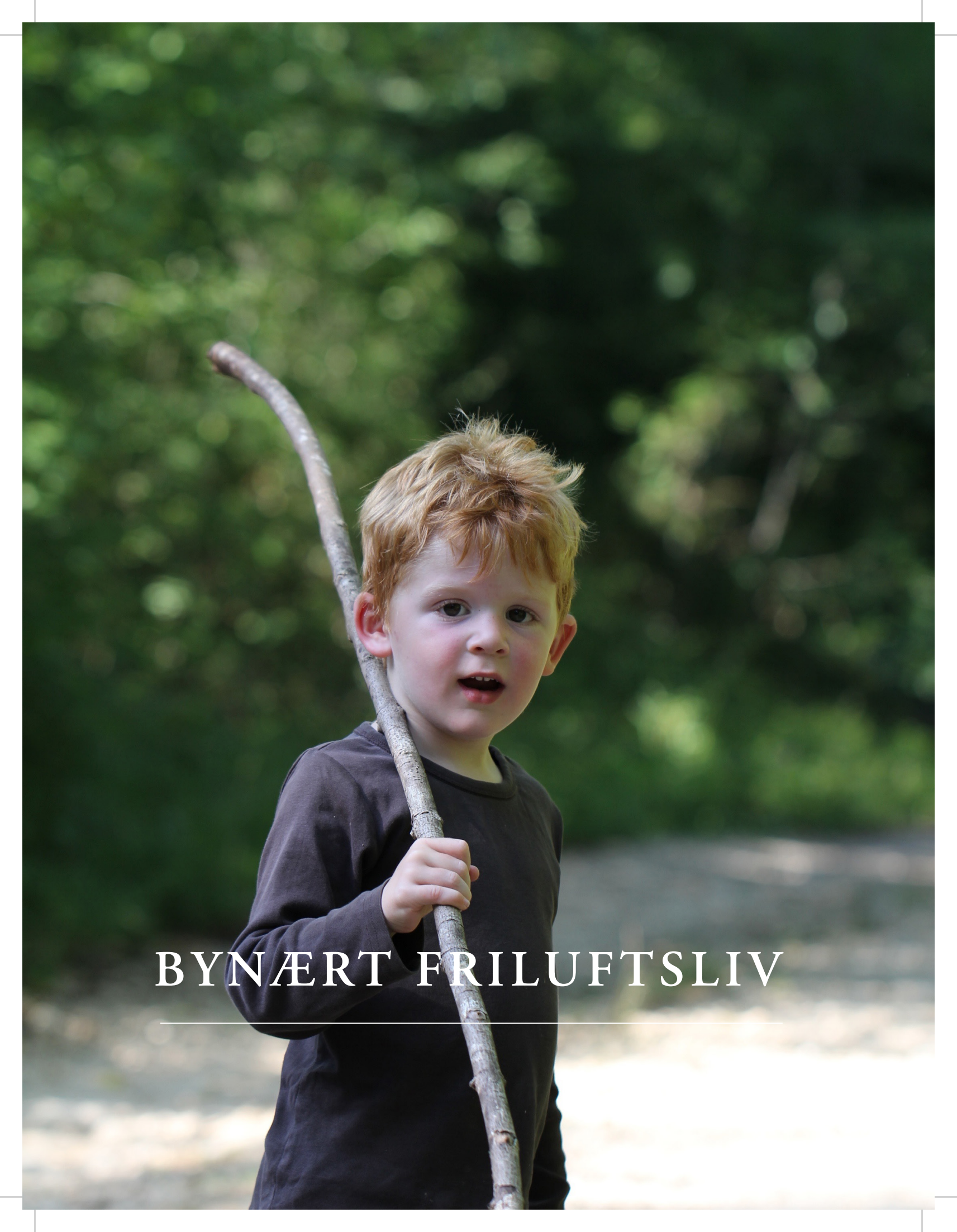
I 1800-tallet afløstes de af mere moderne landeveje, men Hammer Bakker rummer stadig rester af kongevejene og de talrige tilslutningsveje på kryds og tværs. Vejene har gennem århundreder arbejdet sig ned i terrænet og efterladt dybe furer i landskabet.

Langs vejen findes mange gravhøje, nogle med markant beliggenhed og vid udsigt. Inden tilplantningen for 100 år siden var det muligt at se både Limfjorden og Kattegat fra gravhøje i bakkerne.

Den stenede og magre jord i Hammer Bakker har været svær at opdyrke, og der har kun ligget enkelte gårde eller huse inde i det skovdækkede område. De gamle landsbyer Vestbjerg, Vodskov og Grindsted ligger karakteristisk i kanten af bakkerne nær den frodigere jord på den flade hævede havbund.

I takt med at landsbyerne voksede, steg udnyttelsen af skovens ressourcer. Rovdriften resulterede i, at de skovdækkede bakker i midten af 1800-tallet var erstattet med vidtstrakte heder og overdrev.

Stedet har været populært blandt kunstnere, der har været tiltrukket af det smukke og dramatiske landskab i bakkerne, og som malede og digtede om landskabet og de nøjsomme mennesker på fattig, sandet jord. I godt og vel tre årtier i 1900 årene voksede en hel kunstnerkoloni op i Hammer Bakker.

A young child with light brown, slightly messy hair is the central figure. They are wearing a dark brown, long-sleeved shirt. The child is holding a long, thin, light-colored wooden stick vertically, with their right hand gripping it near the bottom. They are looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a lush, green forest with out-of-focus trees and foliage, suggesting a natural, outdoor setting. The lighting is soft and natural, coming from the side.

BYNÆRT FRILUFTSLIV

Nærheden til Aalborg og Nørresundby giver Hammer Bakker særlige rekreative potentialer. Ved at anlægge gode stier, udbygge formidlingen og åbne landskabet op, så der skabes plads til en mere varieret natur, kan der udvikles et udflugtsmål med national værdi til gavn for hele Nordjylland.

Hammer Bakker er allerede i dag et yndet udflugtsmål især for lokale beboere og folk fra Aalborg og Nørresundby. Her kan man opleve et stort skov- og naturområde, og man kan gå på opdagelse i naturen. Mange tager madkurven med for at nyde det vide udsyn, den friske luft og det varierede landskab.

Det store naturområde giver gode rammer for et aktivt friluftsliv, men mange stier og veje i skoven kan være svære at færdes på i dele af året, og der er i det hele taget ikke mange publikumsfaciliteter eller formidling og information i området. Mange flere vil kunne få glæde af området, hvis der bliver investeret i flere publikumsfaciliteter og flere sammenhængende skovstier og -veje, der er farbare hele året.

I snevintre er bakkerne et godt skiområde, hvor det vil være muligt at etablere løjper til langrend.

Aalborg Kommunes lejrplads ved Hærvejsruten benyttes flittigt af både cykelturister på gennemfart og af skoleklasser fra nærområdet.

De nuværende faciliteter til overnatning og lejrplads i naturen er dog for utidssvarende og for små. Flere lejrpladser, bedre stier og bedre faciliteter i det hele taget kan åbne denne naturperle for langt flere natur- og friluftsselskere. Samtidigt er der behov for en meget bedre formidling af områdets natur- og kulturhistorie.

Der skal være noget at komme efter for alle.

FAKTA

Hammer Bakker ligger ca. 10 km nord for Aalborg og Nørresundby og er en markant bakkeø i det omgivende flade landskab. Det højeste punkt er Tinghøj 88 meter over havet. Gennem terrænet, der blandt andet præges af 62 gamle gravhøje, løber hulveje og spor af Hærvejen. Indtil 1688 var her også et tingsted.

NATURVISION

Vi vil skabe et markant og storslået naturområde tæt på en storby. I dag er Hammer Bakker domineret af nåle-skovsplantager, der skjuler bakkernes landskabelige, naturmæssige og kulturelle værdier.

Bakkerne har mange forskellige ejere og fremstår ikke som et sammenhængende landskab. Målet med projektet er med tiden at samle over 1000 hektar af Hammer Bakker til et stort sammenhængende naturområde med en mosaik af fritvoksende løvskove og åbne naturarealer, hvor hede og overdrev igen kan udfolde sig.

For at realisere visionen vil Den Danske Naturfond, med støtte fra A.P. Møller Fonden og Miljø- og Fødevareministeriet, opkøbe arealer og forvalte dem i sammenhæng med arealer ejet af Aalborg Kommune og Dansk Botanisk Forening. Områdets mulighed for rekreation og friluftsliv skal udvikles væsentligt.

AREAL

Hammer Bakker er et område på cirka 2000 hektar. Målet er et samlet naturområde på over 1000 hektar. I perioden 2018-2020 udvikles de første 715 hektar.

LODSEJERE

Det danske Hedeselskab er med ca. 450 hektar plantage den største lodsejer i området. Dansk Botanisk Forening ejer ca. 80 hektar og Aalborg Kommune ca. 185 hektar. Den Danske Naturfond køber Hedeselskabets arealer med overtagelse den 1. juli 2018.

BUDGET

100 millioner til køb af arealer, naturgenopretning og naturpleje.

SAMARBEJDSPARTNERE

Den Danske Naturfond, A.P. Møller Fonden, Aalborg Kommune, Miljø- og Fødevareministeriet og Botanisk Forening.

Stednavnene i Hammer Bakker afspejler landskabet. "Hammer" betyder stenet og fortæller os om områdets ringe kvalitet som landbrugsjord. Det oplevede landskab og dets mange bakker og dale har givet navne som Kikkenborg Bakke, Tornbakke, Pankløft, Blæshøj, Tinghøj, Kællingdal og Bålhøj.

DEN DANSKE NATURFOND

Den Danske Naturfond vil skabe et Danmark med bedre plads til dyr og planter, hvor alle kan opleve storslået natur på naturens betingelser.

Fonden arbejder i hele landet, og forfølger sit formål ved at opkøbe jord, hvor naturen genoprettes, plejes og sikres for eftertiden. Alle opkøb sker gennem frivillige aftaler med private lodsejere. Naturen skal sikres bedre, hvor den allerede findes og er truet, og den skal genoprettes, hvor den tidligere har været. Vores projekter skaber bedre biologisk sammenhæng i skovene og det åbne landskab og en natur, der udvikler sig på egne præmisser. En rigere natur er mere spændende at gå på opdagelse i, og den giver større mulighed for at komme tæt på de dyr og planter, der gør dansk natur til noget særligt.

Den Danske Naturfond er uafhængig og arbejder ikke for særlige interesser. Vi tænker og arbejder langsigtet for at skabe blivende, evigtvarende værdier med en sikker beskyttelse af naturværdier og en solid forankring af den langsigtede forvaltning. Til glæde for alle besøgende nu og i fremtiden.

Naturfonden er etableret i 2015 af den danske stat, VILLUM FONDEN og Aage V. Jensen Naturfond.

Brun pletvinge er en sjælden og truet sommerfugl i Danmark. Hammer Bakker er et af de to sidste levesteder for arten i Nordjylland. Brun pletvinge lever i skovlysninger, og et projekt i bakkerne kan hjælpe brun pletvinge og andre sjældne sommerfugle med flere levesteder.

Den Danske Naturfond
Vodroffsvej 59, 1900 Frederiksberg C
Tlf. 22 97 20 20
kontakt@ddnf.dk

www.ddnf.dk